

Professor Sven-Erik Hansén
Pedagogiska fakulteten
Åbo Akademi, Finland

Vasa 21. 12. 2012

Rapport från den koordinerande programsensorn för lärarutbildningen vid universitetet i Bergen 2012

Inledning

Uppgiften som koordinerande programsensor för lärarutbildningen vid Universitetet i Bergen bygger på det ingångna avtal som gäller till och med januari 2013. Enligt avtalet är uppgiften att bidra till kvalitetssäkringen av lärarutbildningen som helhet. Inom ramen för denna övergripande fokusering är specifika områden förtecknade som innefattar kvaliteten i programstyrets arbete, kvaliteten i praxis och dess relevans för dagens skola och kvaliteten i studieprogram. Vidare hör det till uppdraget att hålla kontakt med övriga programsensorer och att gå igenom de årliga programsensorrapporterna och att på basen av dessa och det egna arbetet som sensor skriva en årlig rapport.

Den här sammanfattande rapporten bygger på rapporter som programsensorerna för enskilda program sânt in. Eftersom det planerade besöket 6-7 juni inte blev av på grund av en strejk kunde vi som sensorer inte genomföra det planerade programmet. Ett planerat möte i november kunde inte heller genomföras på grund av praktiska orsaker. Det här betyder därför att underlaget för årsrapporteringen är begränsad. Sensorn för matematisk–naturvetenskapliga fakulteten (MaNaF) har dock haft möjlighet att under året göra sig bekant med den integrerade lektor-/adjunktutdanningen vid 4 möten. Sensorn för humanistiska ämnen (HF) deltog i en konferens under våren och har i övrigt använt sig av dokument, protokoll, korrespondens och telefonsamtal med lärare och studenter i lektorprogrammet. Ur de rapporter som sânts koncentrerar jag mina sammanfattande kommentarer i fem teman:

1. Praxis

Temat har utifrån varierande perspektiv tagits upp i alla mina tidigare rapporter. Jag gör en syntetiserande sammanfattning av några av de synpunkter som kommit fram i de två rapporterna och även anknyter till senaste årsrapport med syftet att belysa den utveckling som skett.

Bemötande: Studenternas erfarenheter av hur de bemötts på praxisskolorna har varierat. En del inom MaNaF-gruppen har upplevt att praxislärarna motvilligt tog emot studenterna vilket bl.a. ledde till att de relativt sent hade inlett sin egen undervisning. Några studenter klagade även över att de knappt eller sent hade mött praxiskoordinatorn eller skolans rektor och mottagandet i lärarrum hade varit föga välkomnande. Däremot var mottagandet på andra skolor positivt av rektor och personal. Flera praxislärare var förberedda och tillmötesgående medan andra igen visade mindre positiva attityder och hjälpsamhet. Dessutom uttryckte flera praxislärare att de var mycket nöjda med studenternas arbete och att de var mera förberedda på praxisperioderna än tidigare studenter.

Undervisning och undervisningserfarenhet:

MaNaF-studenterna upplevde genomgående att de i allmänhet för sent i sina studier fick möjlighet att pröva på att undervisa. Några av ämneslärarna hade gjort podcast för att studenterna skulle kunna få med sin genomgång, men tekniken lade hinder i vägen. Brister i praxisskolans ICT-utrustning upplevdes som ett konkret problem.

Koordinering mellan praxisskola och universitet och inom universitetet:

I fjolårets rapport tog jag upp frågan om oklara gränser och kollisioner mellan praxisskolor och universitetet. Kollisionerna rör fortsättningsvis både innehåll och tidsuppläggning. Studenterna kommer med förväntningar om att i praxisskolorna få möta den konkreta handlingsnivån i lärarbetet och upplever distansen mellan den undervisning de får och behoven i praxis. I bägge rapporterna påpekas kollisioner mellan det som erbjuds på universitetet och det som efterfrågas eller förväntas av studenterna när de är i praxis. De påtalade den bristande kontakten mellan undervisningen på universitetet och de skolerfarenheter som praxis gav. Inom MaNaF-gruppen ifrågasatte en del av studenterna nyttan av den undervisning i ämnesdidaktik som de fått medan andra igen var positiva till den tydliga inriktning på undervisningen i skolan som ämnesdidaktiken hade.

Problemen med den tidsmässiga koordineringen fortsätter också vilket framhålls i rapporterna. Kollisionerna leder till att en del studenter upplever att de under praxisperioderna mister all den undervisning som ges på universitetet. På praxisskolorna verkar man inte vara klar över problemet men för studenterna är det ett dilemma. Exempelvis hade flera av studenterna varit tvungna att göra olika kompromisser i sina studieupplägg för att överhuvudtaget hitta en gemensam tid för ett möte med programsorn (MaNaF).

En annan svaghet som framhölls var bristerna i koordineringen mellan särskilt HF och Psykologiska fakulteten. Liknande koordineringsproblem har av studenter framfört även tidigare. Det här har lett till kollisioner mellan ämnen (fag) å ena sidan och pedagogik/ praxis å andra sidan. En del studenter hade via e-post fått besked kvällen innan på vilken skola de skulle utföra praxis. Inom MaNaF-gruppen var det också en grupp studenter som upplevde att lärarna på praxisskolorna inte om att de skulle ha studenter på sin skola. Som det framhålls i HF-rapporten har Praksisutvalget en viktig uppgift att utföra för att man ska komma till rätta med olägenheten.

2. Programuppläggning och -innehåll

Uppläggning:

En svaghet i programuppläggningen som påtalas i bägge rapporterna gäller frågan om en ändamålsenlig och koherent uppläggning av studierna, dvs. ordningsföljden mellan ämnen och andra innehållsliga element. Flera exempel på olägenheter framkommer i rapporterna som relationen mellan studier av fag 1 och fag 2 vilket kan betyda att studenterna tar itu med sin Bacheloruppsats i fag 1 ett år efter att de bedrivit studier i ämnet (faget).

De integrerade lektorstudierna engagerade studenterna (MaNaF) i vidareutvecklingen av dem. De upplevde även att de hade reella möjligheter att vara med och påverka studiernas innehåll och uppläggning. Det visade sig även att företrädare för den senaste studentkullen upplevde att studierna utvecklats i en god och ändamålsenlig riktning.

Studieinnehåll och progression:

När det gäller innehållet i studierna efterlyste MaNaF-studenterna efter sin praxis att de borde ha fått mera undervisning om teman som rör föräldrasamtal, mobbning osv.

Från HF:s håll betraktades det som ett problem att möten med skolorna i huvudsak omhändertogs av pedagogerna vid den Psykologiska fakulteten. Eftersom partnerskapsavtal ska tillvarata både pedagogiska och ämnesdidaktiska perspektiv borde samarbetet, enligt rapporten, här utvecklas för att större balans ska kunna uppnås. En liknande situation ansågs från HF:s sida även gälla handledarutbildningen som pedagogerna nu bär ansvar för. Ytterligare påpekades att handledningshäftet (Veiledningshefte) för praxis sköts av pedagogerna vid den Psykologiska fakulteten och här frågades i vilken utsträckning häftet läses av ämnesdidaktiker och studenter.

En del studenter (HF) upplevde att progressionen under praxisperioderna var otydlig och att de ofta dag efter dag satt och observerade utan uppföljande diskussioner. En analys av handledningshäftet kasta ljus över frågan om praxis ad hoc mässigt upplagd eller om den innehåller en klar progression kring tematiska områden.

3. Konsekvenser av den nya rammeplanen

Den nya rammeplanen kommer att ställa nya krav och tvingar lärarutbildningen till att tänka nytt i fråga om praxisformer. Åtminstone vid HF har arbetet kommit igång även om inga mer detaljerade planer föreligger. Frågan om införandet av en ny rammeplan blir omfattande under nästa år och sensorerna har anledning att återkomma till den.

4. Nätsidor

Temat kring nätsidor har berört i flera tidigare rapporter både i programsensor- och i mina rapporter. Här har en positiv förändring skett. Sidorna är i god utveckling och hänvänder sig redan nu till studenterna på ett mer proaktivt och positivt sätt än tidigare.

Som HF-rapporten framhåller utgör nätsidorna för hela lärarutbildningen vid UiB en positiv och rekryteringsstimulerande potential.

5. Studentmiljö

Ett tema som inte tidigare berörts gäller en samlad fysisk miljö för ämneslärarstuderande. MaNaF-studenterna framhöll att de inte kände sina medstudenter utanför det egna ämnet utan i stort sett endast den egna studentkullen även om de tillfälligt kunde möta andra ämneslärarstuderande. De saknade och efterlyste därför en «lektorutdanningsmiljø» ved universitetet, exempelvis i form av den gemensam läsesal för alla ämneslärarstuderande. På

det här sättet kunde ett fysiskt utrymme bidra till att stärka en gemensam läraridentitet och även, vilket hävdades, bidra till en minskad flykt från utbildningen.

Tyngdpunktsområden 2013

Rapporterna från 2012 och min analys visar att flera goda framsteg gjorts inom utbildningen, exempelvis utvecklingen av den integrerade lektorsutbildningen, nätsidorna osv., samtidigt som problematiska företeelser det fortsättningsvis ligger kvar och som tillsvidare inte hittat sina ändamålsenliga lösningar. Hit hör den tidsmässiga koordineringen mellan studierna på universitetet och praxisperioderna som verkar skapa frustration bland studenterna.

For programsensorerna blir nästa år stora uppgift att följa med hur arbetet med den nya rammeplanen förlöper och att se närmare på hur praxis kommer att utvecklas. I det här sammanhanget blir det därför också av intresse att se hur forskning och utveckling inom praxis, kan bidra till att ytterligare utveckla kvaliteten på lärarutbildningen.

Sven-Erik Hansén
Koordinator för programsensorerna